

ПРОГРАМ**ПОЛАГАЊА СТРУЧНОГ ИСПИТА**

Програм полагања стручног испита из члана 20. ове уредбе садржи следеће градиво, правне изворе и литературу:

I. ОПШТИ ДИО**1. Основе уставног система****А. Градиво**

(1) Уставни систем Босне и Херцеговине према Уставу Босне и Херцеговине (Општи оквирни споразум за мир у Босни и Херцеговини-Анекс 4.) који обухвата:

- опште карактеристике Босне и Херцеговине као државе (демократска начела, састав, кретање роба, услуга, капитала и особа, главни град, симболи и држављанство);
- људска права и темељне слободе (људска права, међународни стандарди, каталог права, избеглице и раселене особе и Повјеренство за људска права);
- надлежности институције Босне и Херцеговине;
- надлежности ентитета;
- додатне надлежности Босне и Херцеговине;
- Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине (Заступнички дом и Дом народа - избор, мандат, састав, начин одлучивања и надлежности);
- Предсједништво Босне и Херцеговине (избор, мандат, састав и надлежности);
- Вијеће министара Босне и Херцеговине (именовање, мандат, састав и надлежности);
- Стални комитет (састав и надлежност);
- Уставни суд Босне и Херцеговине (састав, надлежност, начин избора и одлучивања и одлуке);
- омбудсмани Босне и Херцеговине;
- Централна банка Босне и Херцеговине (састав и надлежност).

(2) Уставни систем Федерације Босне и Херцеговине који обухвата:

- опште карактеристике Федерације (састав, службено име, главни град, симболи и службени језик);
- људска права и темељне слободе (каталог права и темељних слобода);
- омбудсмани (именовања и надлежности);
- надлежност Федерације (искључива и заједничка надлежност Федерације и кантона);
- надлежност кантона.

а) Законодавна власт Федерације

- Парламент Федерације (Заступнички дом - састав, мандат и избор, Дом народа - састав, мандат и избор);
- надлежност Парламента Федерације.

б) Извршна власт Федерације

- предсједник и допредсједници Федерације (избор, мандат и надлежност);
- Влада Федерације (састав, избор, одлучивање о виталним интересима и овласти премијера и допремијера);
- овласти федералног министра.

ц) Судска власт у Федерацији

- врсте судова.
- именовање судија

д) Кантонална власт

- законодавно тијело кантона (састав, избор, мандат и надлежности);
- извршна власт кантона (премијер кантона - избор и мандат, влада кантона - избор, састав и надлежност);

е) Општинске власти

- општинско вијеће (избор, мандат и надлежност);
- општински начелник (избор и надлежност);

ф) Градске власти

- надлежност града
- градско вијеће (састав, избор и надлежност)
- градоначелник (избор и надлежност),

г) Међународни односи

- заснивање међународних односа;
- међународни споразуми (потписивање и верификације, ступање на снагу и отказивање).

(3) Држављанство Босне и Херцеговине

- стицање држављанства Босне и Херцеговине (поријклом, рођењем на територију БиХ, усвајањем, путем натурализације, путем међународног споразума);
- престанак држављанства Босне и Херцеговине (по сили закона, одрицањем, отпустом, одузимањем, међународним споразумом).

Б) Правни извори и литература

- Устав Босне и Херцеговине (Општи оквирни споразум за мир у Босни и Херцеговини -Анекс ИВ);
- Споразум о људским правима - Општи оквирни споразум за мир у Босни и Херцеговини - Анекс ВИ;
- Устав Федерације Босне и Херцеговине („Службене новине Федерације БиХ”, бр. 1/94, 13/97, 16/02, 22/02);
- Устав Тузланског кантона;
- Закон о држављанству Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ”, бр. 4/97, 13/99, 41/02, 6/03, 14/03 и 82/05);
- Европска конвенција о заштити људских права и темељних слобода („Службени гласник БиХ”, број:6/99)

2. Законски и подзаконски прописи из области предшколског, основног и средњег образовања у Тузланском кантону и општи акти одвојно-образовних установа**А. Градиво**

- Право дјетета на образовање
- Обавезно образовање
- Образовање дједе са посебним потребама
- Оснивање, рад и престанак рада школе
- Права и обавезе родитеља
- Улога и обавезе школе
- Аутономија школе
- Наставни план и програм
- Слободне активности ученика
- Експерименталне школе
- Праћење, вредновање и оцењивање резултата рада ученика
- Педагошка документација и евиденција (разредна књига, матична књига, ћетопис школе и др.)
- Одвојно-дисциплонске мјере
- Заснивање и престанак радног односа у одвојно-образовној установи
- Стручно усавршавање и напредовање наставника, стручних сарадника и сарадника
- Школски органи (органи управљања и руковођења)
- Средње опште и средње стручно образовање
- Образовање одраслих
- Стручни надзор
- Инспекцијски надзор
- Вијеће родитеља

- Вијеће ученика
- Стручни органи у школи (наставничко вијеће, стручни активи, педагошко вијеће)
- Општи акти школе (правила школе, правилник о раду, правилник о унутрашњој организацији и др.)
- Исправе које издаје школа

Б) Правни извори:

- Закон о предшколском одгоју и образовању („Службене новине Тузланског кантон“ бр. 12/9, 8/11 и 10/13)
- Закон о основном одгоју и образовању („Службене новине Тузланског кантон“ бр. 6/04, 7/05 и 17/11)
 - Закон о средњем образовању и одгоју („Службене новине Тузланског кантон“ бр. 17/11)
 - Правилник о садржају и начину вођења евиденције у установама основног одгоја и образовања
 - Педагошки стандарди и општи нормативи (за основне и средње школе)
 - Правилник о оцењивању рада и стицању вишег стручног звања наставника, стручних сарадника и сарадника
 - Правилник о стручном надзору

II ПОСЕБНИ ДИО

- МЕТОДИКА РАДА И НАСТАВНИЧКЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

1. Наставне области, предмети и методика

А) Градиво

- планирање, програмирање, остваривање и вредновање одгојно-образовног рада
- основни принципи планирања и програмирања рада установе;
- основни принципи успешног планирања рада запослених у установи;
- структура плана и програма одгојно-образовног рада;
- исходи учења – очекивани резултати;
- улога наставног предмета у остваривању циљева и задатака у образовању и одгоју;
- повезаност између циљева, задатака, садржаја, метода и облика рада;
- интердисциплинарна природа предметних садржаја – хоризонтално и вертикално;
- коришћење дидактичких и методичких принципа успешног планирања одгојно-образовног рада;
- могућности и ограничења различитих врста наставе;
- планирање различитих типова и структура наставних часова;
- повезивање различитих метода, техника и облика рада у процесу учења;
- креирање подстицајне средине за учење и развој;
- садржаји, методе облика и технике рада у складу са условима у којима ради;
- планирање и програмирање рада водећи рачуна да садржај ученини доступним ученицима (пријемчив, разумљив, интересантан)
- основни принципи рада одјељењског старешине;
- подстицање изградње заједништва у одјељењу/одгојној групи;
- прилагођавање захтјева развојним нивоима дјеце и стиловима учења дјеце;

- примјена индивидуалног приступа дјеци у процесу одгојно-образовног рада;
- улога ученичког самосталног рада у одгојно-образовном процесу;
- критерији добрих уџбеника, литературе и дидактичких средстава за остваривање одгојно-образовног рада;
- пружање помоћи ученицима у налажењу и избору литературе и других извора битних за различите активности;
- начини остваривања ваннаставних и слободних активности; основни инструменти за реализацију образовно - одгојног рада;
- превентивни ментално - хигијенски рад;
- истраживачки приступ у одгојно-образовном раду;
- анализирање сопственог одгојно-образовног рада;
- самоевалуација рада.

2. Праћење развоја и постигнућа и педагошко документовање

А) Градиво

- аспекти праћења учења и напредовања и при томе коришћење различитих техника евалуирања;
- праћење и вредновање постигнућа ученика у процесу учења;
- праћење индивидуалног развоја и напредовање ученика и развој групе у целини;
- вредновање постигнућа у функцији подршке напредовању ученика;
- начини и технике подстицања процеса самооценјивања ученика;
- сврха портфолија ученика;
- сврха портфолија наставника;
- евиденција о учешћу у разним облицима стручног усавршавања;
- идентификовање талентоване дјеце/ученике као и дјеце/ученика са тешкоћама у развоју и учењу и ради на стварању подстицајне средине за њихов развој;
- основни принципи успешне професионалне оријентације.

3. Поучавање и учење

А) Градиво

- развијање ученика и учење, природа мишљења и формирање појмова;
- активности које развијају критичко и креативно мишљење (дивергентно, конвергентно, аналитичко, проблемско) кроз различите стратегије поучавања и учења;
- иницијатива ученика, мотивација за рад и спонтано стваралачко изражавање;
- принципи редовности у давању повратних информација о оствареним резултатима;
- уважавање личности ученика у давању повратних информација о оствареним резултатима;
- помагање ученику да препозна своје потребе и емоције и изрази их на одговарајући начин;
- стварање атмосфере поштовања различитости;
- уважавање иницијативе и слободе исказивања мисли, ставова и увјерења код ученика;
- развијање код ученика навика за пажљивим руковањем наставним материјалима;
- чување повјерљивих података о дјетету/ученику и његовој породици;
- примјењује индивидуални/группни савјетодавно/одгојни рад са дјелом/ученицима.

4. Давање подршке развоја личности ученика

A) Градиво

- физички, емоционални, социјални и културни развој и разлике међу ученицима;
- начини подршке ученицима из осjetљивих друштвених група;
- примјена начина и поступака подстицања самопоуздања, самопоштовања код ученика и подизање нивоа аспирације;
- значај утицаја вршића и средине на развој и образовање ученика и интеракцију свих учесника у одгојно-образовном раду;
- значај стварања атмосфере поштовања различитости;
- примјена конструктивних поступака при решавању развојних проблема као и ситуацијама кризе и конфликта;
- вјештине руководења и управљања заједницом ученика;
- примјена логичке дисциплине;
- начини и услови укључивања ученика са сметњама у развоју у одгојно-образовни рад.

5. Комуникација и сарадња

A) Градиво

- важност сарадње са родитељима/старатељима и другим партнерима у одгојно-образовном раду;
- информације о ученику са родитељима поштујући принцип редовности;
- информације о доступним ресурсима који могу подржати одгојно – образовни рад (предшколски, школски, домски, интернатски, породични, у локалној и широј заједници);
- атмосфера међусобног повјерења са свим учесницима у одгојно-образовном раду;
- примјена принципа успјешне комуникације са свим учесницима у одгојно-образовном раду;
- важност његовања партнерског односа са породицом ученика;
- принцип приватности у сарадњи са породицом и колегама;
- поштовање личности родитеља приликом давања повратних информација;
- облици сарадње са породицом ради обезбеђивања подршке развоју ученика;
- одржавање доброг професионалног односа са колегама;
- важност тимског рада у установи;
- запажања и искуства са колегама;
- облици сарадње са локалном заједницом у циљу остваривања одгојно-образовних циљева и задатака;
- сарадња у организовању представљања различитих облика ученичког стваралаштва;
- важност сарадње са стручним институцијама;
- сарадња са позориштима, музејима, галеријама, градским библиотекама и другим установама и организацијама из области културе

6. Истраживачка настава

A) Градиво

- значај континуираног професионалног развоја;
- облици и начини стручног усавршавања;
- начини и технике планирања стручног усавршавања;
- елементи за планирање сопственог стручног усавршавања;

- разлика између стручног усавршавања и стручног оспособљавања;
- пројектна настава;
- проблемска настава;
- акционо истраживање;
- врсте истраживачких питања;
- структура истраживања;
- различите технике за истраживање;
- анализа и интерпретација задатка, упитника, теста - и за исто дати препоруке за рјешења;
- структура есејског рада;
- стандарди писања стручног рада;
- плагијат

B) Основна литература:

- Брајша, П. (1993): Педагошка комуникологија, разговор, проблеми и конфликти у школи, Загреб, Школска књига
 - Geara I. и Дотлић Ј., „Приручник за подстицање децејег самопоштовања”, Издавачко предузеће матице српске, 2000, Нови Сад+
 - Glasser W. (1994): Квалитетна школа, Загреб, Educa
 - Гргин Т. (1994): Школска докимологија, Слап, Јастребарско
 - Изли Ш.Д. и Митчел К. „Оцењивање на основу портфолија”, Креативни Центар, 2004, Београд
 - Jones J.J., Ignelzi S.C. "Партнерство школе и породице", Центар за образовне иницијативе "Step by Step", Сарајево, 2000
 - Јурић В. (2004). Методика рада школског педагога (прерађено и допуњено издање), Загреб, Школска књига
 - Каменов Е. „Методика И и ИИ”, Драгон, 1997, Нови Сад
 - Кушијаси С. (1997): Темељна наставна умијећа, Едуца, Загреб
 - Матијевић М. (2002): Дидактика, Загреб, Школска књига
 - Муминовић Хашим "Наставна умијећа у дидактици и методици", Филозофски факултет Универзитета у Сарајеву, web портал професора
 - Мужић В. (1999): Увод у методологију истраживања одgoja и образовања - приручник за почетнике и искусније истраживаче, Загреб, Educa
 - Центар за образовне иницијативе "Step by Step" "Опсервирање и праћење понашања дјече", Сарајево, 2000+
 - Пепић М. и сарадници „Педагогија у акцији”, Институт за педагогију и андрагогију, 1998, Београд
 - Saifer S., Baumann M., Isenberg J.P. i Renck Jatongo M. "Индивидуализирана настава у раном дjetinjstvu", Центар за образовне иницијативе "Step by Step", Сарајево, 2000+
 - Sellers-Garcia M., Jacobs F., Mistry J., Kapuscik J.K., Rutsch C. "Примјењено истраживање у раној едукацији", Центар за образовне иницијативе "Step by Step", Сарајево, 2000+
 - Слатина Мујо: "Наставни метод", Филозофски факултет Универзитета у Сарајеву, 1998
 - Сузић Ненад "Педагогија XXI вијека", Бања Лука, web портал професора 2007+
 - Terhart E. (2001): Методе поучавања и учења, Educa, Загреб
 - Walsh K.B "Стварање ученицица у којима дијете има централну улогу (0 - 3 година)", Центар за образовне иницијативе "Step by Step", Сарајево, 2000
 - Walsh K.B "Стварање ученицица у којима дијете има централну улогу (3 - 6 година)", Центар за образовне иницијативе "Step by Step", Сарајево, 2000

- Walsh K.B "Стварање ученица у којима дијете има централну улогу (6-7 година)", Центар за образовне иницијативе "Step by Step", Сарајево, 2000
- Walsh K.B "Стварање ученица у којима дијете има централну улогу (8, 9 и 10 година)", Центар за образовне иницијативе "Step by Step", Сарајево, 2000

Ц) Проширена литература:

- Сузић Ненад "Примијењена педагошка методологија", Бања Лука, web портал професора 2007
- Слатина Муjo: "Конфлументно учење и/или подучавање", Филозофски факултет Универзитета у Сарајеву, 2007
- Leipzig J. i Lesch J. „Праћење и посматрање деце у процесу подучавања”, Центар за интерактивну педагогију, 2001, Београд
- Jull J. (1995): Разговори с обитељима, перспективе и процеси, Загреб, Alinea
- Сузић Ненад "Учење учења", Бања Лука, web портал професора 1996
- Слатина Муjo: "Назнаке принципа слободе и одговорности у одгоју", Филозофски факултет Универзитета у Сарајеву, 2002
- Neill S. (1994): Невербална комуникација, Загреб, Educa
- Juul, J. (1995): Ваше компетентно дијете, Загреб, Educa
- Јогто А. "Наставник и евалуација", Педагошки завод Бихаћ, 2007
- Башић, Худина, Koller-Trbović, Жижак (1994): Интегрална метода, Загреб, Alinea
- Бичанић Ј. (2001): Вјежбање животних вјештини - Приручник за разреднике, Загреб, Alinea
- Богнار, Л., Маријевић, М. (1993): Дидактика, Школска књига, Загреб
- Цолић В. „Дечје јаслице - гледане из антрополошког угла”, Институт за педагогију и андрагогију Филозофски факултет, 1995, Београд
- Daniels E. и Stafford K. „Интеграција деце са посебним потребама”, Центар за интерактивну педагогију, 2001, Београд
- Griffin G.A. "Образовање наставника" Педагопски завод Бихаћ, 2007
- Kasagić B. и Bojanović I. „Игре покретом”, Завод за уџбенике и наставна средства, 1995, Београд
- Јелавић, Ф. (1998): Дидактика, Јастребарско, Наклада Слап
- Сузић Ненад "Емоције и циљеви ученика и студената", Бања Лука, web портал професора 2007
- Tomas G. „Како бити успешан наставник”, Креативни Центар, 2003, Београд
- Визек Видовић, В., Ријавец, М., Влаховић-Штетић, В., Миљковић, Д. (2003). Психологија образовања, ИЕР - Verg, Загреб
- Визек - Видовић, В., Влаховић - Штетић, В., Ријавец, М., Миљковић, Д. (2003): Психологија образовања, ИЕР, Загреб

[1] Нису наведени тачни извори (Службене новине) због могућности да се исти могу мијењати и допуњавати. Приправници су обавезни исте документе проучити у њиховој основној форми а потом све измјене и допуне које се на исте односе.

[2] Одгајатељи у предшколским установама, наставници, стручни сарадници и сарадници у предшколском, основном и средњем образовању Тузланског кантона те домовима и интернатима у Тузланском кантону.

[3] Градиво представља оквире у којима ће се кретати испитна комисија а не њихова стриктна формулатија.

[4] Ученик – дјеца и млади у предшколским установама, основним и средњим школама, домовима и интернатима